

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قانون دیوان عدالت اداری
مصوب ۲۵/۰۳/۱۳۹۲
با اصلاحات ۱۴۰۲

تدوین: مهدی چراغ

انتشارات چتر دانش

- ◆ عنوان قراردادی
 - ◆ عنوان و نام پدیدآور
 - ◆ مشخصات نشر
 - ◆ مشخصات ظاهری
 - ◆ شابک
 - ◆ وضعیت فهرست نویسی
 - ◆ یادداشت
 - ◆ موضوع
 - ◆ موضوع
 - ◆ موضوع
 - ◆ شناسه افزوده
 - ◆ رده بندی کنگره
 - ◆ رده بندی دیویی
 - ◆ شماره کتابشناسی ملی
 - ◆ اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا
- ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc.
 قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۵
 با اصلاحات ۱۴۰۲/تدوین مهدی چراغ.
 تهران: چتر دانش، ۱۴۰۲.
 ۶۰ ص؛ ۱۷×۱۱ س.م.
 ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۶۱۲-۲ :
 فیبا
 کتابنامه.
 دیوان عدالت اداری -- قوانین و رویه‌ها
 -- Administrative court of Justice :
 Rules and practice
 آیین دادرسی اداری -- ایران
 -- Iran
 Administrative procedure --
 Jurisprudence -- ایران قضایی --
 چراغ، مهدی، ۱۳۷۳ - گردآورنده
 KMH1442 :
 ۳۴۷/۵۵۰۳ :
 ۹۲۳۸۹۵۵ :
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

- ◆ نام کتاب
 - ◆ ناشر
 - ◆ تدوین
 - ◆ نوبت و سال چاپ
 - ◆ شمارگان
 - ◆ شابک
 - ◆ قیمت
- قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۵
 با اصلاحات ۱۴۰۲
 چتر دانش
 مهدی چراغ
 اول - ۱۴۰۲ :
 ۵۰۰ :
 ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۶۱۲-۲ :
 ۶۰۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خمیرری جاوید(اردیبهشت شمالی)، پلاک ۸۸

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳

nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش، به‌منزله یکی از پرطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، تعداد فراوانی از دانشجویان علوم انسانی را به‌خود جلب کرده است؛ دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند.

منابعی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آنها قرار دارد، در واقع، مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سالیان متمادی چنان‌که باید تغییر نیافته و خود را با تحولات و نیازهای زمانه هماهنگ نکرده‌اند.

این، درحالی است که نیاز مبرم دانش‌پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند امری انکارناپذیر است. به‌این ترتیب، ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان رشته حقوق و نیز رشته‌های متأثر از آن، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد؛ کتاب‌هایی که روزآمدی محتوای آنها از یک سو و تناسب آنها با نیاز دانش‌پژوهان از سوی دیگر، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد.

مؤسسه آموزش عالی آزاد چتر دانش، در مقام مؤسسه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های مؤثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این مؤسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، به تولید آثاری همت‌گمارد که مهم‌ترین دستاورد آنها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری پژوهندگان باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را در این حوزه علمی بیش از پیش به منصفه‌ی ظهور برساند.

فرزاد دانشور
مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

۵	قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۵
۵	بخش اول: تشکیلات
۱۰	بخش دوم: آیین دادرسی
۱۰	فصل اول: صلاحیت
۱۴	فصل دوم: ترتیب رسیدگی
۱۴	مبحث اول: رسیدگی در شعب بدوی
۱۴	اول: دادخواست
۲۴	دوم: دستور موقت
۲۶	سوم: رسیدگی و صدور رأی
۳۶	مبحث دوم: رسیدگی در شعب تجدیدنظر
۴۱	مبحث سوم: رسیدگی در هیئت عمومی
۵۰	بخش سوم: اعاده دادرسی
۵۲	بخش چهارم: اجرای احکام
۵۸	بخش پنجم: سایر مقررات

قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲/۰۳/۲۵

بخش اول: تشکیلات

ماده ۱- در اجرای اصل یکصد و هفتاد و سوم (۱۷۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأموران، واحدها و آیین‌نامه‌های دولتی خلاف قانون یا شرع یا خارج از حدود اختیارات مقام تصویب‌کننده، دیوان عدالت اداری که در این قانون به اختصار «دیوان» نامیده می‌شود زیرنظر رییس قوه قضاییه تشکیل می‌گردد.

ماده ۲^۱- دیوان در تهران مستقر است و متشکل از شعب بدوی، تجدیدنظر، هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی می‌باشد. تشکیلات قضایی، اداری و تعداد شعب دیوان و سازماندهی آن‌ها در قالب معاونت‌های تخصصی با تصویب رییس قوه قضاییه تعیین می‌شود.
تبصره- رییس دیوان عدالت اداری می‌تواند پیشنهادات خود را به رییس قوه قضاییه ارائه نماید.

ماده ۳- هر شعبه بدوی دیوان از یک رییس یا دادرس علی‌البدل و هر شعبه تجدیدنظر از یک رییس و دو مستشار تشکیل می‌شود. شعبه تجدیدنظر با حضور دو عضو رسمیت می‌یابد و ملاک صدور رأی، نظر اکثریت است. آراء شعب تجدیدنظر دیوان قطعی است.

تبصره ۱^۲- چنانچه جلسه شعبه تجدیدنظر با حضور دو عضو

۱- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۲- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

رسمیت یابد و هنگام صدور رأی اختلاف‌نظر حاصل شود، یک عضو مستشار توسط رییس دیوان به آنان اضافه می‌شود. در صورت عدم حضور رییس شعبه تجدیدنظر، اداره شعبه به عهده عضو مستشاری است که سابقه قضایی بیشتری دارد.

تبصره ۲^۱ - شکایات و اعتراضات اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از عمومی و خصوصی از آراء و تصمیمات مراجع اختصاصی اداری موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون مستقیماً در شعب تجدیدنظر مطرح و مورد رسیدگی قرار می‌گیرد، رأی صادره قطعی است. سایر شکایات و اعتراضات در شعب بدوی رسیدگی می‌شود. پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون پرونده‌های موجود در شعب بدوی و تجدیدنظر مطابق صلاحیت زمان ثبت دادخواست رسیدگی می‌شود.

تبصره ۳^۲ - مقصود از مراجع اختصاصی اداری کلیه مراجع هیئت‌هایی است که به موجب قوانین و مقررات قانونی، خارج از مراجع قضایی تشکیل می‌شوند و اقدام به رسیدگی به اختلافات، تخلفات و شکایاتی می‌کنند که در صلاحیت آن‌ها قرار داده شده است؛ نظیر هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری، کمیسیون‌های مواد (۹۹) و (۱۰۰) قانون شهرداری مصوب ۱۳۳۴/۰۴/۱۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی، هیئت‌های حل اختلاف مالیاتی، هیئت‌های حل اختلاف کارگر و کارفرما و کمیسیون‌ها و هیئت‌هایی که به موجب قوانین و مقررات قانونی تشخیص موضوعاتی از قبیل صلاحیت‌های علمی، تخصصی، امنیتی و گزینشی به عهده آن‌ها واگذار شده است.

۱- الحاقی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۲- الحاقی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

ماده ۴^۱ - قضات دیوان با حکم رییس قوه قضاییه منصوب می‌شوند و باید دارای هفت سال سابقه کار قضایی باشند. رییس دیوان عدالت اداری می‌تواند قضات واجد شرایط را به رییس قوه قضاییه پیشنهاد نماید.

تبصره - وجود شرط سابقه مذکور در این ماده در خصوص قضات و یا حائزین منصب قضا که مطابق مقررات استخدامی قضات جذب می‌شوند و دارای مدرک دکتری حقوق با اولویت حقوق عمومی و سایر گرایش‌های مورد نیاز دیوان می‌باشند، الزامی نیست و حسب مورد پس از گذراندن دوره‌های کارآموزی عمومی و تخصصی متناسب با صلاحیت و وظایف دیوان عدالت اداری، با ابلاغ رییس قوه قضاییه به سمت دادرس علی‌البدل دیوان عدالت اداری منصوب می‌شوند. چگونگی جذب و نحوه و مدت کارآموزی عمومی و تخصصی آن‌ها بر اساس دستورالعملی است که به تصویب رییس قوه قضاییه می‌رسد. رییس دیوان عدالت اداری می‌تواند پیشنهادات خود را در این خصوص به رییس قوه قضاییه ارائه کند.

ماده ۵^۲ - رییس دیوان با رعایت شرایط مذکور در ماده (۴) علاوه بر ریاست اداری و نظارت بر کلیه قسمت‌های دیوان، ریاست شعبه اول تجدیدنظر را نیز بر عهده دارد و می‌تواند از بین معاونین قضایی یک نفر را به عنوان معاون اول انتخاب نماید.

تبصره^۳ - رییس دیوان می‌تواند وظایف و اختیارات خود، به غیر از اختیارات خاص موضوع مواد (۲)، (۴)، (۷)، (۱۹)، (۴۷)، (۷۹) و (۸۴)،

۱- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۲- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۳- الحاقی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

تبصره (۲) ماده (۸۵)، مواد (۸۷)، (۹۱) و (۱۲۰) این قانون را، حسب مورد در امور قضایی به معاونین قضایی و در امور غیرقضایی به هر یک از معاونین خود تفویض نماید.

ماده ۶- به منظور تسهیل در دسترسی مردم به خدمات دیوان، دفاتر اداری دیوان در محل دادگستری یا دفاتر بازرسی کل کشور در هر یک از مراکز استان‌ها تأسیس می‌گردد. این دفاتر وظایف زیر را به عهده دارند:

الف- راهنمایی و ارشاد مراجعان

ب- پذیرش و ثبت دادخواست‌ها و درخواست‌های شاکیان

پ- ابلاغ نسخه دوم شکایات یا آراء صادر شده از سوی دیوان در حوزه آن دفتر که از طریق نمابر یا پست الکترونیکی یا به هر طریق دیگری از دیوان دریافت کرده اند.

ت- انجام دستورات واحد اجرای احکام دیوان در حوزه مربوط به آن دفتر

تبصره ۱- در صورت ارائه الکترونیکی خدمات مذکور به مردم و دستگاه‌های اجرایی به نحوی که با تشخیص رییس قوه قضاییه وجود این دفاتر در برخی از استان‌ها ضرورت نداشته باشد، دفتر منحل و کارکنان شاغل آن در صورت تمایل به دیوان عدالت اداری در تهران و در غیر این صورت به دادگستری محل، منتقل می‌گردند. رییس دیوان عدالت اداری می‌تواند پیشنهادات خود را در این خصوص به رییس قوه قضاییه ارائه کند.

ماده ۷^۱ - دیوان می‌تواند جهت اعلام نظر در امور تخصصی، حسب مورد از کارشناسانی در رشته‌های مختلف که دارای مدرک کارشناسی با حداقل ده سال سابقه یا دارای حداقل مدرک کارشناسی ارشد با حداقل پنج سال سابقه در رشته مورد نیاز می‌باشند، بدون ایجاد تعهد استخدامی استفاده نماید. آیین‌نامه نحوه به‌کارگیری و پرداخت حق‌الزحمه این افراد ظرف شش ماه پس از ابلاغ این قانون به‌تصویب رییس قوه‌قضاییه می‌رسد. رییس دیوان عدالت اداری می‌تواند پیشنهادات خود را در این خصوص به رییس قوه‌قضاییه ارائه کند.

تبصره - چنانچه به تشخیص رییس دیوان، موضوعات جدیدی مطرح و مورد شکایت قرار گیرد که پیش‌بینی می‌شود اشخاص متعدد دیگری نیز شکایت مشابه آن را مطرح نمایند یا دارای ابعاد گسترده اداری یا اجتماعی می‌باشد؛ موضوع همزمان با ارجاع به شعب، به گروهی از کارشناسان متخصص یا هیئت تخصصی مربوط جهت بررسی مقدماتی و ارائه نظریه مشورتی ارجاع می‌شود تا حداکثر ظرف یک ماه اعلام نظر نمایند و شعب رسیدگی‌کننده با ملاحظه نظریه مشورتی مذکور نسبت به صدور رأی اقدام کنند.

ماده ۸^۲ - هیئت عمومی دیوان عدالت اداری متشکل از رییس، معاونین قضایی، رؤسای هیئت‌های تخصصی و رؤسا و مستشاران شعب تجدیدنظر و رؤسای شعب بدوی می‌باشد که با حضور دوسوم اعضاء و به ریاست رییس دیوان یا یکی از معاونین قضایی با انتخاب رییس دیوان رسمیت می‌یابد و ملاک صدور رأی در آن، نظر اکثریت اعضای

۱- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۲- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

حاضر می‌باشد. در رسیدگی به موارد موضوع مواد (۸۹) و (۹۰) این قانون، قضات صادرکننده دادنامه‌ها با داشتن حق رأی می‌توانند در جلسات هیئت عمومی شرکت نمایند.

تبصره- سایر قضات دیوان و یا کارشناسان امر حسب مورد با دعوت رییس دیوان یا رییس هیئت تخصصی، بدون داشتن حق رأی می‌توانند در جلسات هیئت عمومی یا هیئت تخصصی شرکت کنند و در صورت لزوم نظرات خود را ارائه نمایند.

ماده ۹- واحد اجرای احکام دیوان زیر نظر رییس دیوان یا معاون وی، انجام وظیفه می‌نماید که از تعداد کافی، دادرس اجرای احکام، مدیر دفتر و کارمند برخوردار است.

بخش دوم: آیین دادرسی

فصل اول: صلاحیت

ماده ۱۰- صلاحیت و حدود اختیارات دیوان به قرار زیر است:

۱- رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از:

الف- تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی و تشکیلات و نهادهای انقلابی و مؤسسات وابسته به آنها
ب- تصمیمات و اقدامات مأموران واحدهای مذکور در بند «الف»
در امور راجع به وظایف آنها

۲- رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و کمیسیون‌هایی مانند

کمیسیون‌های مالیاتی، هیئت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداری‌ها منحصرأ از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها

۳- رسیدگی به شکایات قضات و مشمولان قانون مدیریت خدمات کشوری و سایر مستخدمان واحدها و مؤسسات مذکور در بند (۱) و مستخدمان مؤسساتی که شمول این قانون نسبت به آنها محتاج ذکر نام است اعم از لشکری و کشوری از حیث تضييع حقوق استخدامی تبصره ۱^۱- رسیدگی به دعوای مطالبه خسارت در صلاحیت دادگاه عمومی است لیکن در مواردی که مطالبه خسارت ناشی از تخلف در اجرای وظایف قانونی و اختصاصی یا ترک فعل از انجام وظایف مذکور از سوی واحدهای دولتی یا دستگاه‌های مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده و مأمورین واحدها و دستگاه‌های یادشده باشد، موضوع در دیوان عدالت اداری مطرح و شعبه دیوان ضمن رسیدگی به احراز وقوع تخلف نسبت به اصل مطالبه خسارت و تعیین خسارت وارده اقدام نموده و حکم مقتضی صادر می‌نماید.

تبصره ۲- تصمیمات و آراء دادگاه‌ها و سایر مراجع قضایی دادگستری و نظامی و دادگاه‌های انتظامی قضات دادگستری و نیروهای مسلح قابل شکایت در دیوان عدالت اداری نمی‌باشد.

تبصره ۳^۲- رسیدگی به شکایات و اعتراضات اشخاص حقیقی و حقوقی از وقوع تخلف و عدم رعایت قوانین و مقررات در مراحل انعقاد قرارداد توسط دستگاه‌های اجرایی در صلاحیت شعب دیوان عدالت

۱- اصلاحی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

۲- الحاقی ۱۴۰۲/۰۲/۱۰

اداری است، لیکن رسیدگی به دعاوی ناشی از اجرای قرارداد فی مابین طرفین در صلاحیت دیوان نیست.

ماده ۱۱- در صورتی که تصمیمات و اقدامات موضوع شکایت، موجب تضییع حقوق اشخاص شده باشد، شعبه رسیدگی کننده، حکم بر نقض رأی یا لغو اثر از تصمیم و اقدام مورد شکایت یا الزام طرف شکایت به اعاده حقوق تضییع شده، صادر می نماید.

تبصره ۱- پس از صدور حکم و قطعیت آن بر اساس این ماده، مرجع محکوم علیه علاوه بر اجرای حکم، مکلف است در موارد مشابهی که با حکم صادره وحدت موضوع دارد، مفاد حکم صادره را در تصمیمات و اقدامات بعدی خود رعایت کند، مشروط بر اینکه با تشخیص رییس دیوان، رأی معارض قطعی با آن، توسط همان شعبه یا شعب دیگر صادر نشده باشد.

ماده ۱۲- حدود صلاحیت و وظایف هیئت عمومی دیوان به شرح زیر است:

۱- رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از آیین نامه‌ها و سایر نظامات و مقررات دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی در مواردی که مقررات مذکور به علت مغایرت با شرع یا قانون و یا عدم صلاحیت مرجع مربوط یا تجاوز یا سوءاستفاده از اختیارات یا تخلف در اجرای قوانین و مقررات یا خودداری از انجام وظایفی که موجب تضییع حقوق اشخاص می شود.

۲- صدور رأی وحدت رویه در موارد مشابه که آراء متعارض از شعب